

Työryhmän kokous 2.10.2018

Aika	2.10.2018, klo 9.00-12.00		
Paikka	Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, nh. Hyvinvointi		
Jäsenet	Nimi	Läsnä	Poissa
	Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi (puheenjohtaja)	X	
	Pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki		X
	Ylitarkastaja Björn Johansson	X	
	Johtava asiantuntija Sanna-Mari Karjalainen		X
	Ryhmäpäällikkö Markus Kauppinen	X	
	Ylitarkastaja Karoliina Meurman	X	
	Yli-insinööri Jaana Rajakko	X	

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

Hyväksyttiin kahden edellisen kokouksen pöytäkirjat.

2. Lain soveltamisalan määrittäminen

Vähimmäisvaatimuksena on, että säädetään niistä tuotteista, joille on olemassa jonkinlaisia vaatimuksia. Laitelaki ei kuitenkaan kata työn tekemisessä käytettäviä erikois- ja ammattilaistuotteita tai työturvallisuustuotteita. Pyritään luoma selkeää sääntelyä sallien uudet innovaatiot, kaiken kattavaa turvaverkkosääntelyä ei ole kuitenkaan tarkoitus luoda.

2.1 Alkusammutusvälineet

Lain soveltamisalaan kuuluvien alkusammutusvälineiden määrittämiseksi lähtökohtana voidaan pitää nykyistä soveltamisalaa. Aerosolisammuttimet tulivat edellisessä lakiuudistuksessa laitelain soveltamisalaan. Toisaalta prosessien suojaamiseen tarkoitettut tuotteet on rajattu pois soveltamisalasta. Aikaisemmin on jo sovittu, etteivät alkusammutuskärryt kuuluisi soveltamisalaan (ammattilaistuotteita).

Laitelailla ei ole kuitenkaan tarkoitus rajata sitä, mitä tuotteita saa kutsua alkusammutusvälineeksi. Esimerkiksi ämpäriä saisi jatkossakin kutsua alkusammutusvälineeksi, sille ei vain ole määritelty sammutusominaisuuksia.

Alkusammutusvälineiden osalta tuotevaatimukset ja sitä myöten myös valvonta kohdistuvat kuluttajatuotteisiin kuten käsiammuttimiin ja sammutuspeitteisiin. Jos kuluttajille myydään erilaisia purkkanappeja tai – teippejä, joiden väitetään sammuttavan alkavan tulipalon, voitaisiin näiden katsoa olevan lain soveltamisalan mukaisia alkusammutusvälineitä, koska tuotteella tulee tällöin olla jonkinlaisia sammutusominaisuuksia.

Jotta ei estettäisi tuotekehitystä, tulisi sääntelyn kohdistua tuotteen tarkoitukseen ja vaadittaviin ominaisuuksiin. Tuotteen käyttökohteesta ja toiminnasta tulee antaa totuudenmukainen kuva eli jos tuotteen väitetään sammuttavan tai rajoittavan tulipaltoa, niin sen pitää myös tehdä niin.

Todennäköisesti alkusammutusvälineistä joudutaan säätämään useammassa pykälässä.

2.2 Kiinteät sammutustuotteet

Pikapalopostit ovat rakennukseen kiinteästi annettavia tuotteita ja kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Samoin kaikkien laitteistojen yksittäiset komponentit riippumatta siitä, tuleeko suuttimesta kaasua, vaahtoa, sumua vai vettä.

Matala- tai vajaahappilaitteistot ovat raja-alueella. Jos vajaahappilaitteistolla on tarkoitus korvata automaattinen vesisammutuslaitteisto, voisi sen ajatella kuuluvan soveltamisalaan.

2.3 Poistumisvalaistus

Sähköverkkoon kytkettyjä poistumisvalaisimia on kahta eri tyyppiä: joko omilla akuilla tai keskusakustolla varmennettuja. Tuotteina poistumisvalaisimien tulee olla sähköturvallisuuslain mukaisia. Pienjännitedirektiivi ei edellytä standardien noudattamista eli poistumisvalaistuksen suunnittelun ja toteuttamisen standardi ei ole harmonisoitu. Tämä standardi koskee ainoastaan keskusakustolla varmennettuja tuotteita, ei omalla akulla varustettuja poistumisvalaisimia.

Poistumisvalaisimissa valon luminanssissa ja kontrastitasaisuudessa on noussut esiin ongelmia, koska vähimmäistasoja ei määritelty kansallisesti. Pelastuslaissa poistumisvalaistukselta edellytetään, että se valaisee poistumisreitit niin, että niiden käyttäminen on turvallista. Tällöin vaatimus kohdistuu enemmän tuotteen asentamiseen, ei itse tuoteominaisuuksiin.

Voimassa oleva SM:n asetus on annettu sekä pelastuslain että laitelain nojalla. Jatkossa laitelain nojalla annettavat tuotevaatimukset on erotettava pelastuslain nojalla annettavissa käyttöön ja huoltoon liittyvistä vaatimuksista.

Standardin SFS-EN 60598-2-22 sisältämänä olennaisena vaatimuksia voidaan pitää vaatimusta, että yhden lampun sammuminen ei saa aiheuttaa häiriöitä muissa lamputissa. Lisäksi varakäyntiajan määrittäminen on järjestelmävaatimuksena olennainen. Sähkökatkon tai tulipalon aikana voidaan olettaa, että tunnin varakäyntiaika riittää rakennuksen tyhjentämiseen.

Huolto- ja kunnossapitotoimenpiteenä tulee pystyä vaihtamaan valaisimen lamppu palaneen tilalle. Keskusteltiin siitä, täyttääkö valaisin ja järjestelmä vaatimukset, jos yksittäiseen valaisimeen vaihdetaan tarvikeakku valmistajan varaosa-akun sijasta.

3. Tarkastuslaitosten vaatimukset ja tehtävät

Tarkastuslaitoksiin kohdistuva sääntely on tarkistettava kokonaan. Nykyisin laitelain 11-14 §:ssä on säädetty tarkastuslaitosten hyväksymisestä ja tehtävistä. Vuoden 2007 laitelakiin on nostettu asioita vanhan laitelain nojalla annetuista laitteistoasetuksista.

Tarkastuslaitoksien hyväksymisestä on vastaavanlaista sääntelyä mm. sähköturvallisuuslaissa (1135/2016 77 §), painelaitelaissa (1144/2016 luku 8), mittauslaitelaissa (707/2011 luku 6) ja laissa vaarallisten aineiden kuljetuksista (719/1994 13 e §).

Nykyinen laitelaki edellyttää tarkastuslaitoksen hyväksymiseltä riippumattoman asiantuntijan arviointia. Käytännössä tämä on toteutettu FINASin lausuntomenettelyllä. Tosiasiallisesti lausuntomenettely ei poikkea akkreditointimenettelystä, sillä säännöllinen vuosivalvonta sisältyy myös lausuntomenettelyyn. Lausuntomenettelyssä ei kirjoiteta akkreditointitodistusta. Tarkastuslaitoksen hyväksynnässä edellytetyn vastuuvakuutuksen on selvittänyt Tukes, koska sen selvittäminen ei sisälly akkreditointiin.

Kaikilla nykyisillä pelastustoimen laitelain mukaisilla tarkastuslaitoksilla on jo vapaaehtoisesti hankittu akkreditointi, joten vaatimuksen asettaminen suoraan tälle tasolla ei muuttaisi nykytilannetta.

Kumoutuneessa paloilmoitinmääräyksessä A:60 oli edellytetty tarkastuslaitoksien henkilöstöltä paloilmoitinlaitteistotutkimuksen suorittaminen. Tosiasiassa tarkastuslaitoksen henkilöstöllä tulee olla enemmän osaamista kuin asennusliikkeen vastuuhenkilöllä. Muiden sektoreiden sääntelyssä ei aseteta pätevyysvaatimuksia tarkastuslaitoksien henkilöstölle, koska henkilöstön osaamisen varmentaminen sisältyy pakolliseen akkreditointimenettelyyn.

Nykyiset Tukesin antamat tarkastuslaitoksen hyväksynät ovat jo vanhoja. Viimeisen kahden vuoden aikana on tullut esille yksi tapaus, jossa on kyseenalaistettu tarkastuslaitoksen riippumattomuus- ja puolueettomuusvaatimuksen toteutuminen. Valitus on koskenut yksittäistä tarkastajaa ja yksittäistä tarkastamistapausta. Yleistä ongelmaa tarkastuslaitoksien toiminnassa ei ole havaittu.

Tarkastuslaitokset tekevät vuosittain yhteensä noin 12 000 tarkastusta. Kaikilla hyväksytyillä tarkastuslaitoksilla on oikeudet tehdä kaikkia tarkastustehtäviä. Tarkastajien pätevyysvaatimuksille ei ole eroja. Yhteensä tarkastajia on noin 40. Tukesissa on kerätty tilastotietoja, joiden perusteella voidaan arvioida sektorin suuruutta ja myös kiinteistöille aiheutuvia kustannuksia.

3.1 Tarkastuslaitosten tarkastustoiminta

Laitteistojen käyttöönottotarkastuksia on perinteisesti pidetty osaamista vaativina. Määräaikaistarkastuksissa edellytetään myös laajaa osaamista, sillä laitteistojen ikä tuottaa omanlaisia soveltamisongelmia. Laitteistojen laajennukset tuovat mukaan yhteensovitusongelmat ja laitteiston puutteellinen huolto voi aiheuttaa erilaisia ongelmia laitteiston toimintavarmuuteen.

Pöytäkirja

SM1831229

06.11.2018

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

Tarkastuslaitosten suorittamien tarkastusten tavoitteena on varmistaa, että laitteistot ovat käyttötarkoitukseensa sopivia ja toimintavarmoja. Keskusteltiin alalla omaksutusta tarkastuskulttuurista, jossa tarkastetut laitteistot hyväksytään puutteellisina ehdolla, että havaitut puutteet korjataan. Tarkastustulosten mukaan ainoastaan 15 % laitteistoista täyttää vaatimukset tarkastuksen jälkeen. Tämä tulos ei vastaa tarkastuslaitosten tarkastamiselle asetettuja tavoitteita. Myös laitteistot omistajat ja haltijat olettavat, että hyväksytyt tarkastuspöytäkirjan jälkeen kaikki on kunnossa.

Laitteistojen käyttöönottotarkastuksien pitkiä puutelistoja selitetään sillä, että käyttöönottotarkastuksia tehdään rakennus- ja asennustöiden ollessa vielä kesken. Tällöin puutteet johtuvat useimmiten asennusliikkeiden toiminnasta, vaikka tarkastuslaitoksen havainnot ja pelastusviranomaisen mahdolliset korjausmääräykset kohdistuvat rakennuksen omistajalle ja haltijalle. Tarkastuslaitoksen tarkastuksen tarkoituksena ei ole itse tarkastuksen tekeminen tai puutelistan toimittaminen asennusliikkeelle. Asennusliikkeiden tulisi tehdä työnsä valmiiksi ennen tarkastuslaitoksen tarkastusta.

Painelaittepuolella on selkeästi havaittavissa erilainen tarkastuskulttuuri, kun lähes kaikki tarkastetut laitteet täyttävät vaatimukset. Painelaitelaissa on säädetty tarkemmin, mitä käyttöönottotarkastuksen eli ensimmäisen määräaikaistarkastuksen pitää sisältää (1144/2016 55 §). Lisäksi painelain 67-68 §:ssä on tarkempaa sääntelyä vakavista vioista ja puutteista. Sähköturvallisuuslaissa on säädetty erikseen, että tarkastuksessa havaitut puutteet on korjattava (1135/2016 47 §). Meillä puutteiden korjaamisesta tulisi säätää pelastuslain nojalla laitteiston kunnossapitoasiana.

Tarkastuslaitokset pyrkivät yhdenmukaistamaan toimintaansa ja osallistuvat säännöllisesti yhteistyökokouksiin. Tarkastuslaitokset ovat esimerkiksi yhdessä sopineet, mitkä puutteet ovat vakavia. Tarkastuslaitosten käyttämä termi ”muita huomioita” tarkoittanee käytännössä suosituksia. Käytäntö hyväksyä kohteet puutteellisina johtaa helposti tarkastuslaitosten välisiin tulkintaeroihin.

Tarkastuskulttuurin ja toimintatapojen muuttamiseksi olisi perusteltua säätää nykyistä tarkemmin tarkastuksen tarkoituksesta, mitä tarkastuksessa käydään läpi eli tarkastuksen sisällöstä ja vakavien puutteiden yksilöinnistä. Viranomaiselle tulisi toimittaa vain olennaiset turvallisuushavainnot.

Laitteistoasetuksien valmistelun yhteydessä on jo aikaisemmin keskusteltu laitteiston käyttöönoton osalta sääntelyn muuttamisesta siihen suuntaan, että laitteiston ensimmäinen määräaikaistarkastus olisi nykyistä huomattavasti aikaisemmin. Myös käyttöönottotarkastuksen uusintatarkastusta on ehdotettu tilannetta korvaavaksi toimenpiteeksi. Tarkastuslaitokselle on kuitenkin vaikea säätää seurantavelvoitetta, koska tarkastusten tekeminen perustuu aina tarkastuksen tilaamiseen.

Määräaikaistarkastusten määrävälit on tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa eri laitteistojen välillä. Alustava kaavailtu määräväli olisi 3 vuotta. Määräaikavälien sääntely kohdistuu laitteiston omistajaan eli siitä säädetään pelastuslain nojalla.

4. Kokouksen päättäminen

Työryhmän loppuvuoden kokoukset ovat aina klo 9-12 seuraavasti:
22.10.2018, 6.11.2018, 19.11.2018 ja 10.12.2018.

Pöytäkirja

SM1831229

00.00.01.00.00

06.11.2018

SMDno-2017-2100

Aikaisemmin sovittu kokousaika 13.12.2018 siirretään maanantaille 10.12.2018.

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Neuvotteleva virkamies, puheenjohtaja

Kirsi Rajaniemi

Yli-insinööri

Jaana Rajakko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 06.11.2018 klo 12:58. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtioneuvoston hankeikkuna